

Tačiau šia proga reikėtų prisiminti ir priešingą atvejį, kai lietuvių kalboje vartojamus tarptautinius žodžius latvių kalboje atitinka įvairūs naujadarai, vertiniai, plg. la. *dzeja* – lie. *poezija*, lat. *vēsture* – lie. *istorija*, la. *grāmatvedis* – lie. *buhalteris*, la. *grāmatzīme* – lie. *eksklibrisas*, la. *klusā daba* – lie. *natiurmortas*, la. *pašportrets* – lie. *autoportretas*, la. *šūpuļtīkls* – lie. *hamakas*, la. *(romāna) varonis* – lie. *(romano) herojus*, la. *ģerbonis* – lie. *herbas*, la. *pretizlūkošana* – lie. *kontržvalgyba*, la. *paukot* – lie. *fechtuotis*, la. *raksturs* – lie. *charakteris* ir kt. Apskritai mėginimų tarp-

tautinius žodžius keisti naujadarais būta nemaža. Pavyzdžiui, net vietoje *teātris* mėginta vartoti *divatrons* (plg. mūsų K. Sirvydo *stebuklinė*, M. Valančiaus *vypsoseną*, vėlesniųjų puristų *vaidyklą*), gana populiarius latviškus pakaitalus turi ir vadinamieji tarptautiniai *telefons*, *apetite* (plg. *tālrūnis*, *ēstgrība*).

V. Rūkės-Dravinios knyga parašyta patrauklia forma, gausu iliustracijų. Lituanistas iš tikrųjų joje ras daug ką įdomaus ir naujingo.

A. Sabaliauskas

Л. Г. Невская. Балтийская географическая терминология (к семантической типологии). М., Наука, 1977, 228 с.

Šis darbas remiasi autorės prieš keletą metų apginta kandidato disertacija, kurios atskirų dalių jau buvo skelbta Maskvos baltistų leidiniuose¹.

Geografijos pavadinimų (ne vardu, toponimų, o bendrinių žodžių, kuriais pasakomi geografiniai objektai), iš tradicijos kalbininkų dažnai vadinamų geografijos terminais, kaupimas ir tyrinėjimas per pastaruosius dešimtmečius yra pasidaręs gana populiarius. Ypač tai liečia slavų kalbų geografijos pavadinimus. Tarp stambesnių darbų rūpestingu faktų traktavimu ir jų semantinės pusės naujoviška nagrinėjimo metodika labiausiai išsiskiria N. Tols-tojaus monografija². Šiame pažangos fone baltistų atsilikimas buvo matomas vis aiškiau ir aiškiau. Tad visai natūralu, kad pagaliau ryžtasi užtaisyti esamą spragą – apžvelgti specialiam darbe ir baltų geografijos pavadinimus. Uždavinys nelengvas, juoba kad prieš tyrinėjant reikėjo dar ir pačius pavadinimus

susirankioti. Negalint visko aprėpti, beje, ribotasi tik svarbiausiais medžiagos šaltiniais, o pats tyrinėjimas irgi kreiptas tik į vieną barą – semantiką. Iš rezultatų matyti, kad ir šitaip pasilengvinta našta pirmuosius žingsnius žengiančios baltistės pečiams bene bus buvusi kiek per sunki.

Monografijoje centrinę vietą užima lietuvių kalbos geografijos pavadinimai. Jų pagrindiniai šaltiniai – didysis Lietuvių kalbos žodynas (LKŽ) su jo kartoteka ir Dabartinės lietuvių kalbos žodynas (DLKŽ), be to, šis tas dar imta iš dialektologijos bei šiaip kalbos darbų ir iš Lietuvių kalbos atlaso kartotekos. Latvių kalbos faktų pagrindinis šaltinis – Miülenbacho ir Endzelyno žodynas (ME ir EH), ir autorė sako, kad jai pirmiausia rūpėję lietuviškųjų pavadinimų genetiniai atliepiniai (p. 7). Iš prūsų kalbos šaltinių, matyt, specialiai visai nerinkta, nors vienas kitas prūsų žodis atpasakojant etimologijas ar kuria panašia proga vietomis užsimenamas, plg. *mary* 'marios' (p. 120), *pelky* 'pelkė' (p. 111), *salus* 'lietaus upokšnis, srautas, čiurkšlė' (p. 148), *stabis* 'akmuo' (p. 161). Dėl kažkokio nesusipratimo žodžio *balā* straipsnyje (p. 18) perrašytas nesamas prūsų *balas*; prūsų kalbos paminklai nepažįsta nė apeliatyvo *umpna* 'collis', klaidingai cituojamo (p. 161) iš K. Būgos raštų. O daugumas prūsų tikrų geografijos pavadinimų yra likę be dėmesio, pvz.: *ape* 'upelis', *apus* 'šulinys', *assarān* 'ežeras', *auwirpis* 'latakas', (v. trm.) *brast* 'brasta', *dambo* 'dauba(?)', *garbis* (taisomas iš *grabis*) 'kalnas', *gudde* 'krūmas', *iūrin* (acc. sg.) 'jūra', *laucks* 'dirva, laukas', *lonki* 'takas', *padaubis* 'slėnis', (v. trm.) *palwe* 'plynė, samanynė', *pannean* 'raistas, kimsynė', *pintis* (*pentes*) 'kelias', *posty* 'ganykla', *rawys* 'griovys', *sixdo* 'smėlis', *tauto* 'kraštas, šalis', *wayos* (n. pl.) 'pievos', *wangus* 'menkas ažuoly-

¹ Невская Л. Г. Словарь балтийских географических апеллятивов. — В кн.: Балто-славянский сборник. М., 1972, с. 315—376; Невская Л. Г. Балтийские названия болот в сопоставлении со славянскими. (Семасиологические наблюдения). — В кн.: Балто-славянские исследования. М., 1974, с. с. 155—182. Iš kitų jos ankstesnių straipsnių, susijusių su ta pačia tema, dar galima priminti Невская Л. Г. О лексическом и семантическом взаимодействии литовского и славянских языков (на материале географической апеллятивной терминологии). — Советское славяноведение, 1972, № 1, с. 90—104.

² Толстой Н. И. Славянская географическая терминология. Семасиологические этюды. М., 1969.

nas, pusiau išplėsta progymė', *wurs* 'tvenkinys' ir kt.

Surinkti baltų geografijos pavadinimai – jų esą apie 1600 – pateikti alfabetiniame žodynėlyje (p. 13–98), kur nurodytos jų reikšmės ir šaltiniai. Pramaišomis eina ir lietuvių, ir latvių žodžiai. To paties lietuvių žodžio fonetiniai, morfologiniai bei darybos variantai ir latvių atliepiniai dažnai duodami kartu, viename straipsnyje. Tokiais atvejais kartais neaišku, kaip tarp straipsnio pradžioje pateiktų lyčių paskirstyti toliau surašytas reikšmes su šaltinių nurodymais. Pasitaiko, kad ir vienareikšmiuose straipsniuose įrašytoji reikšmė iš tiesų tinka ne visiems kartu pateiktiems žodžiams; pavyzdžiui, žodynėlyje duota „*beržniõkas, beržnõjas, beržýtë, beržõtas, biřžë* – молодой и мелкий березняк“ (p. 19), nors daugumo šių žodžių reikšmė yra tiesiog „березняк, берžynas“ (įprasčiausias darinys *beržynas*, beje, į žodynėlį visai nepakliuvo); panašiai iš straipsnio „*brýdis, лтш. bridis* – брод“ (p. 20) gali susidaryti klaidingas įspūdis, kad ir latvių žodis (jį reikėtų rašyti *bridis* arba, jei nežymima priegaidė, *brīdis*) pažįstamas tokia pat reikšme (iš tiesų jo reikšmė yra 'valandėlė, момент, минута'). Kartais prirašoma reikšmių, kurių neturi nė vienas straipsnio žodis, pvz.: *úostas, лтш. uõsts* [įprastesnis yra *uosta*] – 1. гавань (DLKŽ, 889); 2. устье реки (M–E, IV, 421); 3. порт (Būga, II, 362)“ (p. 92); nesama trečioji reikšmė čia paimta iš K. Būgos minimo pr. *austo*, veikiausiai nė negiminiško su šiais lietuvių ir latvių žodžiais; beje, dviejų likusių reikšmių, nors ir realių, paskirstymas tarp kalbų irgi klaidinantis: iš tiesų abejur tie pavadinimai pažįstami maždaug vienodomis reikšmėmis 'гавань, порт; (trm.) устье реки'.

Nėra garantijos, kad ir vienam žodžiui skirtingame straipsnyje jo semantika visada nusakyta tiksliai. Vietomis per daug priskaidyta reikšmių: dvireikšmiui žodžiui *pliaunys* (žr. LKŽ) jų priskirta, remiantis neesminiais požymiais, minimais žodynų reikšmės apibrėžimuose, ir dėl netikslaus vertimo (plg. 'loma' – 'яма'), net penketas (p. 68). Panašiai yra su žodžio *plýnia* reikšmėmis (p. 70). Būdvardis *šliũkinas*, -à 'purvinas, dumblinas' žodynėlyje yra virtęs daiktavardžiu 'šliũkinas – грязное илистое место (DLKŽ 1972, 819)'. Tikras galvosũkis yra straipsnis „*kalvota* – холмогорье (Ser., 369)“ (p. 37) – jis gal bus atsidęs, Sereiskio būdvardžiui *kalvotas*, -a priskyrus daiktavardžio *kalvynas* reikšmę, nors žodyne tie žodžiai visai ne kaimynystėje surašyti. Dėl paprasčiausio nesusipratimo žodynėlyje atsirado ir straipsnis „*лтш. ręge* – очень маленький поток (E–H, II, 366)“ – tai tik klai-

dingai perrašytas jūros žuvelės strimelės pavadinimas *reņģe*, kurio vokiško paaiškinimo 'ein sehr magerer Strömling' daiktavardis *Strömling* sutapatintas su *Strom* 'srovė, upė'. Nesusipratimu remiasi, pavyzdžiui, dar kad ir toks kiek nukrypęs nuo savo alfabetinės vietos straipsnis: „*dýksmiltë* – океан (LKŽ, II; 495)“ (p. 22), tačiau kokios tikrosios jo atsiradimo priežastys bei aplinkybės – bala žino: nurodytame šaltinyje nieko panašaus negali būti (tame puslapyje eina žodžiai nuo *didžiuotojas* iki *didžraštis*), o tikrieji 'vandenyno, okeano' reikšmės *d-* raidės žodžiai, rodos, labai jau nepanašūs į pateiktąjį, plg. *didjũris, didmarë, didmaris* (jie žodynėliui neišrašyti). Aiškesniam vaizdui reikia pridurti, kad žodynėlyje atskirai dar duotas savo alfabetinėje vietoje ir realusis *dýksmiltë* 'smėlynė (dirva)' (LKŽ II² 539). Kartais ir be ypatingesnio reikšmės iškrypimo, tik neįsigilinus į tikrąjį vartojimą, žodis paverčiamas geografiniu pavadinimu, kaip tai yra atsitikę su naujadarais *įdauža* 'įdaužimas, įdaužta vieta' (p. 31) ir *kiurà* 'kiaurymė, skylė (šaligatvio plytoje)' (p. 41).

Šiek tiek abejonių kelia daugiareikšmių žodžių pati reikšmių atranka. Negeografinės reikšmės dažnai visai praleidžiamos (plg. *gerklë* p. 27), tačiau yra ir taip, kad dalis jų nurodoma (plg. *patrãnka* p. 65). Kartais nutylimos ir geografinės reikšmės; pavyzdžiui, prie žodžio *išlauža* (p. 34) nėra šeštosios LKŽ reikšmės 'aketė' (šiaip žodis *aketė* į žodynėlį įtrauktas), nors ir ten išrašyta net ketvirtoji, negeografinė, reikšmė 'spraga, skylė'.

Nepakankamai rūpintasi ir pateikiamų pavadinimų pavidalu, jų formos tiksliau perteikimu. Fonetikos (ir kirčiavimo), morfologijos, darybos variantai dažnai praleidžiami; pavyzdžiui, duodama tiktai *dęgsnë* ir *degsnis* (p. 22), *pravožà* (p. 73) ir *próvëža* (p. 74), nors cituojamame LKŽ dar yra ir *degsnë, degsnỹs, dęgsmë* bei *pravažà, prãvëžà* (trejopai kirčiuojamas), *próvaža, próvoža*; panašiai iš ME išrašyta tik la. *purmala* (p. 74), nors ten yra ir *purmale, purmalis, purmãlis, pũrvmala, pũrvmale, pũrvmalis*. Latvių žodžiai pateikiami dvejojai – tai lingvistinėje literatūroje išgalėjusia transkripcija (kaip ME ir EH), tai (rečiau) įprastinė rašyba. Toks šaltinių parašymo išlaidymas, jei tik greta kaskart nurodomi šaltiniai, lyg ir nebūtų smerktinas. Prasčiau, kai tokios vien rašyba tesiskiriančios lytys kartais lieka tarpusavy nesusietos, traktuojamos kaip pačios kalbos skirtingi faktai, plg. atskirus straipsnius „*лтш. dobe*“ (p. 23) ir po poros puslapių „*duobë, лтш. dũobe, duobe*“ (p. 25), nors čia pakaktų antrojo straipsnio, kur, be to, užrašymo variantas *duobe*, davus tikslesnį

(su pažymėta priegaide) *dùobe*, iš esmės nebe-reikalingas. Latvių žodžių priegaidžių žymėjimas gerokai apgadintas, nes praleistos ME ir (EH) nuorodos, leidžiančios atskirti dvi priegaides teturinčių tarmių faktus, plg. *iēliēkņa*, *ieze* (p. 32) – turėtų būti *iēliēkņa²*, *ieze²* (čia norint tą suprastinti, būtų galima nebent visai atsisakyti priegaidžių žymėjimo). Nepaisyta nė J. Endzelyno abejonių dėl žodžio kurio nors garso, plg. *bēlute* (p. 18, 19) vietoj *bēlute* (ME I 278), *jūrkāpa* (p. 35) vietoj *jūrkāpa* (EH I 569) ir pan. Pavienių iškraipymų bei korektūrinio pobūdžio klaidų žodynėlyje irgi nemažai, pvz.: *atkālne* (turi būti *atkālnē*), *blēnkis* (= *bleñkis*), *bōgna* (= *bognā*), *degynē* (= *deginē*), *grināila* (= *grynāila*), *īslenē*, *-is* (= *īslēnē*, *-is*), *išgrauza* (= *išgrauža*), *israusa* (= *išrausa*), *kalniūkas* (= *kalniūkas*), *kiesynas* (= *kiešynas*), *kysynas* (= *kyšynas*), *kysulys* (= *kyšulys*), *lūztvā* (= *lūžtvā*), *padumbys* (= *padumblys*), *paslenys* (= *paslēnys*), *pažliogis* (= *pažliogis*), *sažalynas* (= *sažalynas*), *slēsnumā* (= *slesnumā*), *sulynys*, *sulnys* (= *šulinys*, *šulnys*), *zvirgždas* (= *žvirgždas*); la. *akacajs* (= *akačājs*), *briksnajs* (= *briksnājs*), *gravis* (= *grāvis*), *gļavis* (= *gļāvis*) ir t.t.

Pats žodžių išdėstymas žodynėlyje irgi nėra be priekaištų. Vienur į vieną straipsnį jungiami gana tolimi variantai ar net negimniškų šaknų žodžiai (plg. „*apsekā*, *apsemā*“ p. 15), kitur tos pačios lyties kiek skirtingos reikšmės jau išskaidomos po skirtingus straipsnius (plg. la. *atvars* prie *atāvaras* p. 16 ir prie *ātvara* p. 17). Dažnokai nusizengiama griežtai alfabetinei straipsnių tvarkai (p. 13, 15, 17, 19, 21, 23, 25, 26, 30, 32, 42, 44, 58, 66, 68, 70, 71, 73–76, 78–89, 94–98).

Didelis žodynėlio (kartu ir viso darbo) trūkumas – tai neišsamus, paviršutiniškas pasirinktų pagrindinių šaltinių panaudojimas. Geografijos pavadinimai neišsamiai išrinkti ir pateikti net iš svarbiausio šaltinio – Lietuvių kalbos žodyno. Jog tikrai taip yra, gali patvirtinti kad ir šie į žodynėlį nepatekę pavadinimai, rasti, atsitiktinai užmetus akį į vieną kitą LKŽ vietą: *antvalnys* (*añtvalnis*), *apýbaliai*, *apiberžė*, *apidaržė*, *apýdė* (*apydžiā*), *apidēmė* (*apydēmė*), *apidēmės*, *apýdirvis*, *apýdirvonis*, *apitelinkė*, *apýežerė* (*-is*), *apýgarda* (*-ė...*), *apigražā* (*apigrīža*), *apýgruodis*, *apýkaimė* (*apkaimė...*), *apýkarta*, *apýkelės*, *apýkiemis* (*-ė*), *apýkluonis*, *apýkrūmis*, *apýlaukis*, *apýlaužos*, *apýlinkė* (*-is*, *-a*), *apýnamė*, *apýnynas* (*-ynė*), *apýnójās* (*-a*, *-is*, *-us*), *apýnótās*, *apýrubė* (*apirubās...*), *apýruožās*, *apýskraja*, *apýslēnis*, *apýsmēlis*, *apýsūkis*, *apýsupa*, *apýšulnis*, *apítvaras* (*apýtvaras*), *atāaugiai*, *atā-*

bradas (*-a*, *-ė*), *atābridās* (*-a*), *atādirvonis* (*-ė*), *atālaukis*, *atāmetas*, *atāpalas*, *atarā* (*ātaras*), *ataugynas* (*-ynė*), *atavarynas* (*-ynė*), *atavarinė*, *at(a)žalynas*, *ātdarynė*, *atežys*, *atjaurė*, *ātkasas*, *atkelys*, *ātklonis*, *atkluoņė*, *atkriāušė* (*-is*), *atkriautė*, *ātkula*, *atlaidīena*, *atlaišai*, *atlankė* (*-a*), *atlašynas* (*-ynė*), *atlejys*, *ātlyja*, *atlomys*, *ātmarka* (*-is*), *atmatā*, *atmatai*, *atmatīena*, *atmatinys*, *atōbradas* (*-a*), *atōdanga*, *atōdirvonis*, *atōmētis*, *atōvarta*, *ātpyliava*, *ātplēšinis*, *ātskeldris*, *ātskyilis*, *atsklandā*, *ātslēnis*, *ātsoda*, *atspelkė*, *atsrovė*, *ātsvada* (*atsvoda*), *atšlaišas* (*atšlaima*), *atšlainė*, *ātšlaja* (*-ė*), *ātšleinis*, *atšleistis*, *atšleitė*, *āttvanas*, *attvanēlis*, *ātvarta(s)*, *at(v)aşynas*, *atžėlynas*, *atžėlytė*, *bāltmolis*, *bāltsmēlis*, *bāltsmiltė*, *balt-smiltynė*, *bāltšlynis* (*baltōšlynė*), *bal(t)žemynė*, *bāl(t)žemis* (*bāltžemė*, *baltāžemė*, *-is*, *baltōžemė*), *bamblynas*, *bamborynė*, *degēsė* (*degesiā*, *degesys*), *deginiai*, *degmė*, *didžiāmiškis*, *dýkdirvonis*, *dykynė*, *dýklaukis* (*-ė*), *dýkvietė* (*dykāvietė*), *dýkžemis*, *duburkynas*, *duburkis* (*duburkas*, *-ė*), *epušynas* (*-ynė*, *apušynas*, *-ynė*), *epuš(r)ótas* (*apuš(r)ótas*), *epušrotynas* (*apušrotynas*), *gailynas*, *gailumā*, *gaisraežeris*, *gaisrāvietė*, *gālalaukis*, *galapievys*, *galāsodė* (*galisodė*, *galūsodė*), *gālavagis*, *galijos*, *galilaukė* (*galilaukis*, *galólaukė*, *galūlaukė*, *-is*, *galūlaukė*), *galūdaržė*, *galūdirvis* (*gāladirvis*), *galūežė*, *galūežeris*, *galūkaimė* (*-is*), *gangārė*, *gangarynas*, *gāniavā*, *ganyklā* (*ganyklė*, *ganinklā...*), *gargždynė*, *gargždójas*, *gargžnas*, *gaurynė*, *gegužynas*, *genatis* (*-ys*), *genātvė* (*genētvės*), *genes(t)ys* (*gēnesis*), *genetys* (*genetālis*, *genētė*), *genyčiā*, *gur(v)ōnas*, *gurzūlis*, *iškilynė*, *juodalksnynas* (*-ynė*, *juodelksnynas*, *-ynė*), *júodgirė*, *júodmiškis*, *júodpelkė*, *júodsmiltis*, *júodturpė*, *juodžemynas* (*-ynė*, *juodažemynas*), *júodžemis* (*-ė*, *juod(a)žemys*, *júodažemis*), *júodžvyris*, *juodžvizdris*, *kalvaratynė*, *kalvōšnas*, *kamaklīnė*, *kāupuras*, *kāūzaras* (*kāuzuras*), *kauzatijā* (*kauzorijā*, *kauzurijā*), *kauzarynė* (*kauzorynas*, *kauzurynas*, *kauzūrynas*, *kāūzurynė*), *kauzavipė*, *kauzavipynė*, *kauzylė*, *kauzynė*, *kliurmā*, *klosnys*, *kōpkalnis*, *koprė*, *kóptā* (*kóptas*), *kopūrna*, *kopurnynas*, *kriāula*, *pliuñcis*, *pliuřpynė*, *pliuřškė*, *pliuřza* (*pliuřzė*), *pragin(i)ā* (*pragyn(i)ā*, *prāginas*, *praganā*), *prasmēlys*, *prasmiltė* (*-ys*), *prāsmiltynis*, *prasmūknė*, *prēdirvis*, *priminā*, *prōskiebas* (*-is*), *prōslēnis*, *próvagė* (*-a*), *prūdūpis*, *prūdvietė*, *prūdingis*, *pūdymas*, *puokynė*, *purvalksnótas*, *purvāžemė* (*puřvžemė*), *pušalótas*, *puš(el)ynas*, *pušiaraitis*, *pušyniōkas*, *putuřlė*, *pūz(d)rynas*. Iš to sąrašo matyti, kad daugiau pavadinimų, bent jau tarpais, praleista, negu išrašyta ir įtraukta į žodynėlį. Pavyzdžiui, su *apy-* bei *api-* (*apie-*) žodynėlyje pateiktas tik vienas *apýkalnis*,

nors LKŽ tokių, neskaitant artimųjų variantų, yra per trisdešimtį; tarp *gālas* ir *galukalnė* teįrašytas vienas *galviai* (ir tas pats iš kitur įterptas ne į savo alfabetinę vietą), o čia tiktų bent dešimt žodžių; iš mažiausiai dešimties pavadinimų su *juod-* į žodynėlį irgi nepakliuvo nė vienas... Dėl atskirų žodžių galima, tiesa, ginčytis, ar juos tinka laikyti geografijos pavadinimais (griežtos semantinės ribos čia iš tiesų nėra), tačiau tuo nedaug tepasiteisinsi: praleistieji žodžiai juk dažnai savo reikšme neskiria nuo įtrauktųjų į žodynėlį. Tad suprantama, kodėl darbe pateiktas baltų geografijos pavadinimų rinkinys palyginti su kitų kalbų panašiais rinkiniais yra gana kuklus – užima vos 86 mašinraščio puslapius. Vienos tiktai baltarusių kalbos pavadinimų žodynui skirta visa knyga (per 200 puslapių)³. O iš ukrainų kalbos jau vien vandenų pavadinimų sukaupta daugiau – apie 1800⁴. Recenzuojamam darbui gal irgi būtų išėję į naudą, jei būtų aiškiai ribotasi kurios nors vienos stambios grupės geografijos pavadinimais, tik jie tada rinkti išsamiai, be praleidimų. Taip būtų galima pradėtąjį darbą nuosekliai varyti toliau, kol pagaliau būtų apžvelgti visi baltų geografijos pavadinimai. Kai dabar net iš pagrindinių šaltinių parankiota pavadinimų tiktai peršokiais, vėlesni tyrinėtojai, nuodugniau liesdami temą, vėl turės viską pradėti nuo pradžios, nuo išrašų iš tų pačių pagrindinių šaltinių, nė kiek negalėdami pasikliauti bei tenkintis tuo, kas jau iš ten parankiota.

Tiriamajoje darbo dalyje, kaip sakyta, iš esmės ribojamasi semantika. Čia taikoma semantinių laukų teorija ir komponentinė analizė. Kurie pavadinimai nepasiduoda tokiam nagrinėjimui, turi neskaidomą semantinę struktūrą, tie nėra neliečiami, paliekami nuošaliui. Kiti skirstomi į tris leksines bei semantines grupes (semantinius laukus). Papildomai remiamasi dar trijų lietuvių ir trijų latvių šnektų pavadinimais, gautais iš dialektologų, atsakiusių į autorės anketas.

Pirmiausia apžvelgiami baltų pavadinimai (Болото, p. 99–130), arba telmografijos terminai, kurių lietuvių ir latvių kalbose esą 230. Gretinant reikšme minimaliai tesiskiriančių žodžių poras, išskiriama dvidešimt

diferencinių požymių. Pagal tuos požymius sugrupuojami smulkiau ir patys pavadinimai. Toliau neskolintiniai baltų pavadinimai apžvelgiami jų motyvacijos (vidinės formos) aspektu. Dar toliau, remiantis daugiareikšmiais žodžiais, kalbama apie balos reikšmės sąsają su kitomis reikšmėmis – pradžioje geografinėmis, o paskui negeografinėmis (pati autorė, linkusi į aukštesnio lygio mokslinį stilių, tai nusako kiek kitaip – skiria Семантические процессы внутри микрополя ir Взаимодействие с иными семантическими полями). Panašiai suplanuotos ir likusių dviejų leksinių bei semantinių grupių apžvalgos, skirtos aukštumų (Возвышенный рельеф, p. 131–165) ir žemumų (Низинный рельеф, p. 166–196) pavadinimams.

Susipažinus su semantiniu skirstymu pagal diferencinius požymius, lieka bendras išpūdis, kad čia daug dirbtinumo. Tokiam detaliai semantiniui nagrinėjimui bei klasifikavimui ir pati turima medžiaga, jei ne specialiai iš tarmių užrašinėta, o imta iš paprastųjų žodynų ir panašių šaltinių, dėl neišsamios semantinės charakteristikos nėra, matyt, nei labai palanki, nei pakankama. Be to, ne visada šaltiniuose rasti reikšmės nusakymai gerai suprantami bei tiksliai išsiverčiami. Dėl šių ar dar ir kitų priežasčių pavadinimų paskirstymas daug kur yra labai reliatyvus, o vietomis – ir aiškiai klaidingas. Iliustracijai pakaks keleto pavyzdžių. Įprasčiausi lietuvių kalbos bendrieji balos pavadinimai, kaip žinia, yra *balà* ir *pėlkė* (nors jų arealų skiriama riba tiksliai ir nesutampa su mūsų dviejų pagrindinių tarmių bei tarmių grupių riba, vis dėlto *pėlkė* pirmiausia yra žemaičių, o *balà* – aukštaičių žodis). Nors šnektose ir gali pasitaikyti maždaug tokios pat bendros reikšmės jų sinonimų, tačiau 104 puslapyje pateiktame ilgokame sąrašė toli gražu ne visi pavadinimai yra kaip tik tokie. Net tose šnektose, kur *įstaka* iš tiesų lyg ir gali būti suvokiamas kaip telmografijos terminas, jo reikšmė gana speciali – ‘balota vieta’, tiksliau – ‘slesna vieta, per kurią nubėga vanduo, tarpudirvis, šlapia pjaunama loma’. Žodis *l(i)ūgas* daugų daugiausia tereiškia ‘klampynė, liūnas’ (kitos jo reikšmės – dar tolesnės nuo bendrosios ‘balos’ reikšmės). Visiškai tą patį galima pasakyti dėl *kamšynė*, *klampà*, *klampýnas*, *makōnė*. Joks balos pavadinimas nėra *klonė* – vienur tai ‘klonis, loma, slėnelis’, kitur – ‘klanas, valka’ (autorė bus suklaidinęs LKŽ rastas antrosios reikšmės nusakymas ‘klanas, pėlkė’: ji kartais ir kitur neatsižvelgia į tai, kad lie. *balà*, *pėlkė* reiškia ne tik ‘болото’, bet ir ‘лужа’). Iš LKŽ duomenų nematyti, kad *álksna* Mažeikiuose eitu

³ Яшкін І. Я. Беларускія геаграфічныя назвы. Тапаграфія. Гідралогія. Мінск, 1971. 256 p. (žodynas p. 5–211).

⁴ Jurkowski M. Ukrainška terminologia hydrograficzna. Wrocław etc., 1971. 240 p. (žodynas kartu su darybos bei kilmės aiškinimais p. 21–184; iš viso ukrainų geografijos terminų autorius surinkęs per 6000, žr. p. 9).

bendruoju („gentiniu“) balos pavadinimu – toks ten yra *pėlkė*, kuriam darbe priskirtas didumo požymis visai nebūtinai; keičiausia, kad tas pats mažeikiškių *alksna* kitoje vietoje (p. 170) dar padarytas ir bendruoju ‘žemumos, daubos, klonio’ pavadinimu. Abejonių kelia ir daugiau tariamai „gentiniu“ balos pavadinimų – *slėnys*, *versmė*, *žiōgis* ir kt. Miško buvimas negali lemti *marmalynas* ‘klampynė’, *plėnė* ‘lyguma; pelkė’ ir kitų panašių žodžių reikšmės (p. 106).

Išskirti semantiniai laukai yra labai platus, kiekvienas apima gana margą leksiką (ypač tai pasakytina apie aukštumų ir žemumų pavadinimus; prie pastarųjų, pavyzdžiui, skiriami žodžiai nuo *žemumà*, *daubà* [iki *gelmė*, *sietuvà* bei *griovys*, *kūdra*, *kiaurymė*], ir kai nediferencijuotai apžvelgiama viso lauko žodžių motyvacija ir semantika, tyrinėjimas neišvengiamai lieka paviršutiniškas, išvados – nepakankamai detalizuotos. Vietomis nebūtų kenkę griežčiau atriboti darybos ir semantikos dalykus. Dažnoki mitologiniai ir panašūs ekskursai ne visur natūraliai siejasi su tema, mažai ką paaiškina, ir kartais susidaro įspūdis, kad tai tik bėgimas nuo rimto kalbos faktų nagrinėjimo ir jų lingvistinio interpretavimo.

Toliau – keletas smulkesnių pastabų. Tiesioginius *rūdis* (*rūdà*) vedinius *rūdijà*, *rūdynas* ir pan. netikslu skirti prie balos pavadinimų, motyvuotų (rudos) spalvos pavadinimo (p. 109). Netikras dalykas, kad tai grupei priklauso la. *duñbrs*, *duñbėris* (p. 110) ir pan. (plg. ir lie. *dumbrà* ‘sietuva, gilmė; kūdra’, *dumbrės* ‘neįžengiama pelkė’ ir kt.) – tai veikiau intarpinės lytys šalia la. *dubra* ‘bala’, lie. *dūburas* ‘duobė, dauba; dugno duobė, gilmė, šlapia žemuma miške’ ir kitų *dūbti* ‘darytis dubiam, linkti; klimpti, grimzti; plyšti, irti, kiurti’ šeimos žodžių. Kiek atsargiau čia reikėtų minėti ir la. *dūksne*, *dūkstis* ir pan. (p. 110) – juk, šiaip ar taip, nematyti, kad jie būtų kokio rudą spalvą žyminčio būdvardžio vediniai (*dūkans* ‘palvas (apie arkli)’) – darbe klaidingai *dukans* – į pamatinius žodžius netinka, šiek tiek rimčiau būtų galima svarstyti nebent *dūkt* ‘niauktis, niukti’ kandidatūrą). Per anksti džiaugtis, kad jau turime patikimą lie. *raistas* etimologiją (p. 111): E. Frenkelio siejimas su *raibas*, *rainas* (ir pan.) palieka nepaaiškintą pavadinimo formą.

Lie. *balà* (2 ir 4 kirč.) ‘pelkė’ ir *balà* (4 kirč.) ‘plukė (Anemone)’ negalima laikyti vienu žodžiu ir įsivaizduoti, kad žolės reikšmė čia atsiradusi iš jos augimo vietos reikšmės (p. 125). Tam prieštarauja žodžių geografija: augalo pavadinimas visų pirma išplitęs žemaičių tarmėse, kur, kaip sakyta, balai pavadinti

vartojama *pėlkė*, ne *balà*. Plukė taip pavadinata dėl baltų žiedų, dar plg. siauriau pažįstamus jos pavadinimus *baltžiedė*, *baltžiedis*, o ne dėl augimo balose (beje, ji ne balų, o miškų ir krūmų augalas). Kad *balà* ‘plukė’ susidarė atskirai, nors ir iš to paties *bālas*, -à, kaip ir *balà* ‘pelkė’, dar rodo paralelinis *bālas* ‘plukė’ – jau ne moteriškosios, o vyriškosios būdvardžio formos substantyvatas. Panašiai reikėtų traktuoti ten pat prirašytus žodžius *raistinė* ‘krūmais apaugusi bala’ ir *raistinė* ‘žolė iš raisto (prastas šienas)’. Likusieji pavyzdžiai, kuriais norima iliustruoti tą patį semantinį principą, yra nevisai vietoje jau vien todėl, kad jie eina ne balos, o lankos ar pievos pavadinimais.

Daugumas pavyzdžių, turinčių rodyti vieno poliseminio žodžio reikšmių ‘bala’ ir ‘valgis’ sambūvį (p. 126), irgi yra ne kas kita, kaip nepriklausomi dariniai, kurių dalis ir savo forma šiek tiek skiriasi (pvz., autorė teduoda *tyras*, nors ‘košės’ reikšme ši lytis, rodos, nevartojama, o tik *tyrė*; plg. ir *raistynė* – matyt klaidingai vietoj *raistinė*, o gal dar ir *raistynė*). Netinka teiginį dėl reikšmių ‘bala’ ir ‘daugybė’ sambūvio remti lie. *puřvas* ir panašiais pavyzdžiais (p. 126): pastovus palyginimas *kai(p) purvo* ‘labai daug’ dar neleidžia sakyti, kad *purvas* turi reikšmę ‘daugybė’ (juo, tiesą sakant, nevadinama nė tikra bala – tos reikšmės yra tik ia. *pūrvs*). Kad lie. *pilvė* ‘dumblas, dumblynė’ dar reiškia ir ‘живот (брюхо)’ (p. 127 t., 69), yra pačios autorės pramonė (matyt, priskirta žodžio *pilvas* reikšmė). Paralelizmas ‘telmografinė reikšmė’ – ‘meteorologinė reikšmė’ (p. 127) ir ‘telmografinė reikšmė’ – ‘pejoratyvinė (asmens) reikšmė’ (p. 128), kaip matyti iš didesnės dalies pavyzdžių, pirmiausia reiškiasi tarp skirtingų darinių, ne vieno daugiareikšmio žodžio viduje. Aiškinantis motyvaciją, pirmiausia reikėtų ieškoti darybiškai artimiausių (pamatinių) žodžių, nesitenkinti labai jau tolimais etimologiniais ryšiais (plg. *kūlis* tiesioginį vedimą iš *skėlti* p. 145, *kruñslas* – iš *krušti* p. 146 ir pan). Daugumas žodžių, kuriais norima pademonstruoti reikšmių pereinimą ‘miškas’ – ‘plotas be miško’ (*laūkymė*, *lydimas*, *lieknynas*, *liekna* ir kt., žr. p. 156), ‘miško’ reikšme, tiesą sakant, nė nepažįstami (atvirkščiai, jais pavadinamas plotas dažnai suvokiamas kaip priešybė tikru mišku apaugusiam plotui). Nežinia, kuo remiantis lie. *vagà* priskirtas prie skolinių (p. 173). Nėra, rodos, būtino reikalo skoliniu laikyti ir žodį *griovys*, nors kartais ir kildinamą iš vokiečių kalbos. Visai ne vietoje teorizavimai apie pereinimą ‘žemuma, duobė’ – ‘ilanka’, apie priešpriešos ‘vertikalė’ – ‘horizontalė’ neutralizaciją ir kitus tokius dalykus,

susidūrus su paprasčiausiu faktu, kad lie. *īlinkis* žymi tiek (žemės) įdubimą, lomą, tiek (vandens) įlanką (p. 189). Žymi jis, tiesą sakant, dar ir upės ar kelio vingį, kojos lankstymosi vietą, ir visa tai yra ne kas kita, kaip žodžių darybos sistemoje glūdinčios potencijos – šalia įvairiai vartojamo veiksmazodžio *īlīnkti* vis turėti (rezultato reikšme) galūnės *-is* vedinį *īlinkis* – realizavimo atskiri atvejai, kurių prirėikus galėtų būti ir daugiau.

Pabaigoje, jau po literatūros sutrumpinimų, pridėtas semantinis žodynėlis (p. 210–218), kur geografijos pavadinimai (be reikšmės aiškinimų ir nebenurodant šaltinių) suskirstyti pagal reiškiamas realijas į 64 semantines grupes. Tai labai reikalinga darbo dalis. Anksčiau apžvelgtų trijų laukų pavadinimai čia kiek smulkiau suklasifikuoti, o dar svarbiau tai, kad naujai išskirtos grupės apima ir daugelį tų pavadinimų, kurie yra likę nuošaliui nuo tyrinėjimo. Patikrinus, tiesa, matyti, kad pagrindiniame (alfabetiniame) žodynėlyje dar galima rasti nemažai pavadinimų, dėl savo reikšmės netikusių nė į vieną iš tų 64 grupių ir todėl nepakliuvusių į semantinį žodynėlį, pvz.: *antāpalas*, *apykalnis*, *griovys*, *iškyšulys*, *moly-nas* (-*ynė*), *paalksnynys* (*pāalksnynė*), *paalksnys*, *paalksnōtis*, *pāarimis*, *pābradas*, *pēlķzemis*, *pereīminos*, *peīkelis*, *pērvalkas*, *pērvaras*, *rāgas*, *sāsmauka*, *šilaīnė*, *ūzpalas*, *ūzpelkis*, *žvyrynas* (-*ynė*) ir kt. (dalis tokių pavadinimų gal iš tiesų yra palyginti vieniši, kokių nors ryškesnių sinonimų grupių ar mikrolaukų nesudaro).

Semantinis žodynėlis taip pat nėra be klaidų. Vienos kartojamos iš alfabetinio žodynėlio, kitos – naujai atsiradusios. Pavadinimai čia rašomi paprasčiau, dažniausiai nekirčiuoti, tačiau iškraipymų neišvengiama, plg. lie. *kruva* (= *krūva*) p. 210, *galunė* (= *galūnė*), *griūvakalnis* (= *griuvakalnis*), *gusras* (= *gūsras*) p. 211, *reve* (= *rėvė*) p. 212, *saltažemis* (= *šaltažemis*), *tiruma* (= *tyruma*) p. 213, *ilomė* (= *īlomė*), *ilomis* (= *īlomis*), *islenis* (= *īslėnis*), *bliudas* (= *bliūdas*), *palkiapievė* (= *pelkiapievė*) p. 214 ir kt.; latvių kalbos žodžiuose ypač dažnai klaidų atsiranda, kai, praleidus priegaidžių ženklus, paliekamas nepažymėtas balsių ilgumas, plg. *klans* (= *klāns*) p. 210, *kruts* (= *krūts*), *krasne* (= *krāsne*, džen. *krāsns*) p. 211, *sliksna* (= *sliksna*), *jurkāpa* (= *jūrkāpa*), *duknejums* (= *duknējums*), *duksnājs*, *duksne*, *duksts* (visi trys su *-ū-*) p. 212 ir kt.; p. 214 supainiotos kalbos: vietoj „gruoda, ЛТШ. slesnuma“ turi būti „ЛТШ. gruoda, slesnuma“.

Ne į savo semantines grupes pakliuvę žodžiai leidžia įtarti, kad jų reikšmė nesuprasta kaip reikiant. Prie „3. Возвышенное место“

(p. 210) padėtas la. *cinata* iš tiesų reiškia ‘kemas, kupstas; kemsynas’, todėl turėtų būti (pirmąja reikšme) prie „10. Кочка“. Prie „13. Камень“ (p. 212) prirašytas la. *krasmata* (turėtų būti *krāsmata*), reikšdamas ‘krūsnis, krūsmata, akmenų krūva’, tetinka prie „11. Куча, гряда“. Lie. *dulkė*, patekęs prie „18. Болото“ (p. 212). „19. Грязь“ ir „20. Лужа“ (p. 213), tikrąja savo reikšme ‘пылинка, (pl.) пыль’, netinka į jokią geografijos pavadinimų grupę. Tarp šaltinio pavadinimų (žr. „59. Родник“ p. 218) neturėtų būti lie. *mulvė* (ta reikšmė bus atsiradusi – taip leidžia spėti šiam žodžiui skirtas straipsnis alfabetiniame žodynėlyje, p. 53, – vokiško reikšmės aiškinimo, rasto E. Frenkelio etimologijos žodyne, žodį *Quebbe* sutapatinus su *Quelle*), *mutulys* (tereškia ‘kunkulas’; ‘šaltinio’ reikšmės neturi nė šalia prirašytas la. *mutulis*), *valka* (matyt, priskirta latvių žodžio *valks* retai pasitaikanti reikšmė).

Nors semantinio žodynėlio klasifikacija palyginti detalesnė, ir čia yra semantiškai labai nevieningų grupių. Iš antraštės „29. Яма“, pavyzdžiui, nė neįtarsi, kad čia ieškotini *aketė* (parašyta *akete*), *atsiauta*, *bedugnė*, *dauba*, *gelmė*, *klonis*, *kūdra*, *panuovalis*, *piainys*, *plynia*, *skardis*, *šliūžė*, *uola* ir kiti tokie tarpusavy labai tolimų reikšmių žodžiai. Ir ne dėl kiekvieno žodžio lengva pasakyti, ar čia kalta jo reikšmės klaidingas įsivaizdavimas, ar tik semantinės grupės ‘duobė’ per platus, neapibrėžtas suvokimas. Dalis tokių žodžių visai gerai tinka į kurią kitą grupę. Kartais jie ten irgi nurodyti. Gali, žinoma, pasitaikyti abejotinių atvejų, ir tada, priskyrus žodį kuriai nors grupei (kur jis lyg ir labiau tinka), nekenktų kitoje artimiausioje grupėje dar nurodyti, kur priskirta. Tačiau aiškiai nebeįtarsi, kai koks nors *dauba*, iš esmės vienareikšmis žodis, prirašytas (be jokių tarpusavio nuorodų) prie „17. Берг“ (p. 212), „23. Долина“ (p. 214), „28. Овраг“, „29. Яма“ (p. 215), o jo sinonimas *klonis* – prie „2. Равнина“ (p. 210), „18. Болото“ (p. 212), „23. Долина“, „24. Луг“ (p. 214), „29. Яма“ (p. 215); tiesa, alfabetiniame žodynėlyje šių žodžių reikšmių irgi priskaidyta gyva bala, nors iš tikrųjų tai veikiau ne reikšmės, o maždaug to paties dalyko vis kitoniški (ir ne visada tikslūs) nusakymai.

Semantiniame žodynėlyje dar aiškiau negu alfabetiniame matyti daugybė spragų, praleidimų. Pasitaiko grupių, kuriose nėra net reprezentatyviausių, bendrinėje lietuvių kalboje įprasčiausių tokios reikšmės pavadinimų: grupėje „10. Кочка“ trūksta žodžio *kupstas*, „14. Песчаные наносы, дюны“ – *kopa*, „63. Дорога“ – *kelias*, „64. Пустыня, степь“ – *dykuma* (ir *tyrai*); į alfabetinį žodynėlį visi jie, išskyrus

žodį *keltas*, įdėti. Iš vienos rūšies medžių miškams (giraitėms, krūmams) pavadinti baltų kalbose pažįstamų įvairiausių žodžių į skyrių „33. Пространство, поросшее деревьями или кустами, лес“ (p. 215 t.) lyg ir atsitiktinai yra pakliuvęs vos vienas kitas, plg. lie. *alksna* (ir la.), *biržtva*, *biržtvynas*, *pušynė*. Net iš tų nedaugelio pavadinimų, kuriems buvo pavykę prasisprausti į alfabetinį žodynėlį, ne visi nepasiekė šį, semantinį, plg. *qžuolynas* (su dar. var.), *eglynas* (*eglytė*).

Nors balos pavadinimai darbe nusipelnė bene didžiausio dėmesio, iš skyriaus „18. Болото“ matyti, kad ir jų dar gerokai yra likę visiškai nuošaliui nuo apžvalgos. Vien iš latvių kalbos, pavyzdžiui, trūksta pavadinimų (pateikiama paprastąja dabartine rašyba) *bauga*, *brukslājs*, *brukslis*, *budūksnis*, *damakša*, *dambri-(av)a*, *damurga*, *derglājs*, *dimbeģis*, *driegnis*, *dūkaļa*, *duknājs*, *dūkņa*, *dumbērgis*, *dumūksnis* (plg. ir *dimuksnis*), *dunāksts*, *džūksnis*, *džūkste*, *džūkstiens*, *lēmene* (*lēmenis*), *lēna*, *lēza*, *li-gotne*, *liksmenis* (-*anis*, -*inis*), *likstoņa*, *luksna*, *luksts* (*lukste*), *ļava*, *miksnājs*, *muka*, *mukla* (*muklis*, *mukls*), *muknājs*, *mukne*, *murdoksnis*, *murdonis*, *pīsa* (*pīss*), *pīsājs*, *plācis*, *popājs*, *pope*, *popenis*, *pūņa*, *purviens*, *rūgnis*, *slapjiens*, *staignonis*, *stignājs*, *stignējums*, *stigonis*, *stigns*, *stigznis*, *straglums*, *stragna* (*stragnis*, *stragņa*), *stragnumas*, *straigniens*, *straiģoņa*, *stregna*, *stregonis*, *striegnums*, *striegņa*, *sūkste*, *sūnek-lis*, *tīreklis*, *tīreksnis*, *tīrs*, *ūkņa*, *valgmājs*, *zampis* (*sampis*), *zumpis* ir kt. Atidžiau ir ištisai peržvelgus pagrindinį latvių leksikos šaltinį (ME ir EH), atsirastų, be abejo, pluoštas dar kitokių pavadinimų. Bet jau ir dabar papildymų sąrašas maždaug prilygsta darbe pateiktam sąrašui (iš kurio, beje, vieną kitą žodį reikėtų išbraukti; pavyzdžiui, la *slapjdranķis* tereiškia

‘šlapdriba, droblius’, vadinasi, žymi meteorologijos reiškinį, ne geografijos objektą, o *slapjūksnējs* težinomas kaip reikšmės ‘vandeningas, patišęs’ būdvardis, tad gal čia supainiota su *slapjūksnājs* ‘šlapynė, šlapuma’).

Grupėje „36. Вырубки“ (p. 216), į kurią kartu skiriami reikšmės ‘išplėstas kirtimas, plėšinys’ žodžiai, duota keliolika pavadinimų, ir visi jie – tik iš lietuvių kalbos (su klaidomis užrašyti *pramuga*, *proskina* – t.b. *pramūgė*, *proskyna*). Iš LKŽ dar buvo galima pridėti *biržė* (*biržis*), *išlaužas*, *kirsnė*, *kirstis*, *kirtavietė*, *kirtinys*, *lydimas* (į alfabetinį žodynėlį, tiesa, šis įrašytas, kaip ir la. *lidums*), *naujiena*, *nuoskyna* (*nuoskina*), *parambas*, *plankumas* (šis teduotas prie „39. Поляна“), *prošvaista*, o iš latvių kalbos (ME ir EH) – *celmaine* (*celmainis*), *celmājs*, *celmiens*, *celmoksne*, *cīnējums*, *cir(k)snis*, *cirsmā* (*cirsmē*), *cirsne* (*cirsna*), *cirte*, *cirtums*, *gāzums*, *izcirksnis*, *izcirtums*, *plēsiens*, *plēsums*, *plēšņa*, *posums*, *rājums*, *slēģis* ir kt.

Darbas, kaip jau sakyta pradžioje, skirtas anksčiau specialiai bei kompleksiskai neapžvelgtam baltų leksikos barui ir yra natūraliai susijęs su kitų kalbų tos rūšies tyrinėjimų pažanga. Jis įdomus ir reikalingas ne tik baltistams, bet ir kitų kalbų geografijos pavadinimų tyrinėtojams, ieškantiems tipologinių, arealinių ar genealoginių bendrybių su baltų kalbomis. Tiek vieniems, tiek ir kitiems, reikia tikėtis, iš jo bus šiekios ar tokios naudos, jie tūlu rūpimu klausimu čia ras bent kiek baltistinės informacijos. Tik nederėtų pamiršti, kad ta informacija dažnai ir netiksli, ir neišsami. Ja per daug pasikliauti negalima. Kad klaidos nesklistų plačiau, reikalinga nuolat vis patikrinti iš patikimų pirminių šaltinių.

V. Urbutis

Z. Zinkevičius. **Lietuvių antroponimika**. Vilniaus lietuvių asmenvardžiai XVII a. pradžioje. V., 1977, 304 p.

Išvaręs plačią vagą dialektologijos, istorinės gramatikos bei kalbos istorijos srityse, prof. Zigmąs Zinkevičius neseniai debiutavo ir antroponimikoje. Užbėgant dėstymui už akių, galima drąsiai tvirtinti, kad debiutas buvo iš tiesų sėkmingas – naujasis Z. Zinkevičiaus veikalas, kuris, beje, yra pats stambiausias spausdintas antroponimikos tyrinėjimas lietuvių kalbotyros istorijoje, per palyginti trumpą laiką spėjo įleisti šaknis į lituanistiką, surado savo vietą, tapo žinomu, daugelio tyrinėtojų nurodomu bei cituojamu darbu. Tai liudija, kad panašūs veikalai yra laukiami, kad jų trūksta ir kad tolesnė lietuvių antroponi-

mikos raida daug priklausys ir nuo atskirų rašto paminklų analizės.

Monografijoje nagrinėjami XVII a. pradžios Vilniaus miesto šv. Jono bažnyčios santuokų bei krikšto registracijos knygos užfiksuoti asmenvardžiai. Santuokų registracijos knyga pradėta rašyti 1602 m. ir baigta 1615 m., t.y. apima bemaž 13 m. laiko tarpą. Krikšto registracijų knygos rašymo laikas dar trumpesnis – nepilni 5 metai: nuo 1611 m. rugpjūčio mėn. 21 d. iki 1616 m. balandžio mėn. 30 d. Iš viso nagrinėjamasis laikotarpis apima apie 14 metų. Lietuvos vardyno raidoje tai visiškai neilgas laiko tarpas. Nepriklausomai nuo to,